

Jordbruksutskottets betänkande

1983/84:28

om vissa kolfrågor (prop. 1983/84:158 bilaga 2)

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande proposition 1983/84:158 om vissa kolfrågor, bilaga 2 Jordbruksdepartementet, jämte följdmotioner såvitt dessa avser miljökraven vid koleldning.

I propositionen redovisar jordbruksministern sin bedömning av miljöfrågorna vid användning av kol i den omfattning som är aktuell fram till år 1990. Vidare redogörs för de miljökrav som bör tillämpas vid nya förbränningsanläggningar. Slutligen redovisas i vilka fall större förbränningsanläggningar bör prövas av regeringen enligt 136 a § byggnadslagen.

Utskottet föreslår riksdagen att lämna utan erinran vad som anförs i propositionen. Utskottet finner att den begränsade kolanvändning om högst 3–4 miljoner ton per år fram till år 1990 som redovisas kan accepteras från miljösynpunkt under förutsättning att den sker i anläggningar med effektiva miljöskyddsåtgärder.

I olika reservationer (m, c, vpk) yrkas på strängare regler för utsläpp av förorenande ämnen i samband med koleldning. Samtliga reservanter anser att den utbyggnad av koleldade anläggningar som regeringen förutser borde begränsas ytterligare.

Propositionen

Riksdagen bereds genom propositionen bilaga 2 tillfälle att ta del av vad jordbruksministern har anfört rörande miljökrav vid koleldning.

Motioner

I motion 1983/84:2810 av Karin Söder m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 3), att riksdagen hos regeringen begär förslag om en skärpt lagstiftning avseende tillåten norm om högst 0,05 g svavel/MJ vid kolförbränning i enlighet med vad som förordas i motionen.

I motion 1983/84:2811 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 3, 5, 6, 7 och 8),

3. att riksdagen beslutar att nya, koleldade anläggningar inte får uppföras i regioner som är särskilt drabbade av försurning,

5. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag för att minska svavelutsläppen i enlighet med vad som framförs i motionen,

6. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag för att minska kväveutsläppen i enlighet med vad som framförs i motionen,

7. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag för att minska utsläppen av tungmetaller i enlighet med vad som framförs i motionen,

8. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag för att minska avfallsdeponering i enlighet med vad som framförs i motionen.

I motion 1983/84:2812 av Ivar Virgin och Anita Bråkenhielm (båda m) yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till miljö-vårdsstimulanser i enlighet med vad som i motionen anförts.

I motion 1983/84:2813 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1, 2 och 6),

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om riktlinjer för svavelemission,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att minska luftföroreningarna från befintliga anläggningar för fossilbränsleförbränning,

6. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om bilavgaser.

Utskottet

I propositionens energipolitiska del (bilaga 1 Industridepartementet) framläggs förslag om riktlinjer för fortsatt introduktion av kol och för framtida kolförsörjning, m. m. I riktlinjerna ingår en försiktig introduktion av kol upp till en användningsnivå om 3–4 miljoner ton per år omkring år 1990. Detta innebär en begränsning av kolanvändningen i förhållande till den av riksdagen år 1981 förordade kolanvändningsnivån 4–6 miljoner ton per år i slutet av 1980-talet.

Den industripolitiska delen av propositionen bereds av näringsutskottet. Jordbruksutskottet behandlar i betänkandet den miljöpolitiska delen av propositionen (bilaga 2 Jordbruksdepartementet) jämte motioner.

Allmänna utgångspunkter

Miljöpolitiken syftar till att trygga alla människors rätt till en god livsmiljö. Den måste bygga på en helhetssyn på samhällsutvecklingen som innefattar både ekonomisk utveckling, hushållning med naturresurserna och hänsyn till miljön. Insatserna för en aktiv miljöpolitik och åtgärderna för att trygga sysselsättningen och den sociala välfärden måste gå hand i hand med varandra. Den utveckling av den svenska ekonomin som vi eftersträvar får inte ske genom rovdrift på naturen eller medföra risker för människors hälsa eller miljön.

Ett av våra allvarligaste miljöhot är försurningen av mark och vatten. Tusentals sura sjöar, surt metallhaltigt grundvatten och alltmer påtagliga tecken på skador på våra skogar talar sitt tydliga språk om försurningens utbredning i den svenska miljön. De försurande utsläppen innebär också hälsorisker och leder till omfattande korrosionsskador.

De negativa effekterna på hälsa och miljö av svavelutsläpp har sedan lång tid ägnats stor uppmärksamhet. Riksdagen har nyligen ingående behandlat försurningsproblematiken och anslagit medel till åtgärder mot försurningen i samband med budgetbehandlingen (prop. 1983/84:100 bilaga 11 H 12, JoU 1983/84:29, rskr 1983/84:273). I samband med behandlingen av proposition 1983/84:107 om forskning kommer utskottet att ytterligare belysa behovet av forskning på området.

I den nu föreliggande propositionen redovisar jordbruksministern sin bedömning av miljöfrågorna vid användning av kol i den omfattning som är aktuell fram till år 1990. Vidare redogörs för de miljökrav som bör tillämpas vid nya förbränningsanläggningar. Slutligen redovisas i vilka fall större förbränningsanläggningar bör prövas av regeringen enligt 136 a § byggnadslagen. Jordbruksministern har i denna fråga samrått med chefen för bostadsdepartementet och statsrådet Dahl.

Övervägandena rörande hälso- och miljöproblemen vid kolanvändning utgår från den utredning som utförts av statens vattenfallsverk i samarbete med kommuner, kraftföretag och andra intressenter, det s. k. Kol-Hälsa-Miljöprojektet (KHM). Ett fylligt referat av utredningsresultatet presenteras i propositionen.

För egen del framhåller jordbruksministern att det är av stor vikt att vi nu mycket noga studerar miljöproblemen vid koleldning och bedömer huruvida dessa kan lösas på ett acceptabelt sätt. Nyttillkommande verksamheter får inte godtas om man befarar att de kan medföra en försämring av miljön. Det är tvärtom angeläget att vi försöker ta till vara alla de möjligheter som användningen av ny teknik kan ge oss att minska utsläppen av t. ex. svavel. Från miljösynpunkt är det angeläget att miljökraven formuleras på ett sådant sätt när det gäller nya anläggningar, att kraven leder till användning av den bästa tillgängliga tekniken och att den fortsatta utvecklingen av avancerad miljöteknik stimuleras.

KHM-utredningen har på flera punkter ökat våra kunskaper om kolets miljöproblem och möjligheterna att lösa dessa. Jordbruksministern delar den bedömning som bl. a. naturvårdsverket gör i sitt remissvar att kolanvändning i fjärrvärmeverk och i industrin i den mängd som är aktuell under 1980-talet kan godtas från hälso- och miljösynpunkt, förutsatt att denna användning sker i välskötta anläggningar av sådan storlek att effektiv miljöteknik kan utnyttjas. Kolintroduktionen bör ske i sådan takt att dyrbara felsatsningar på ny teknik undviks.

Miljökraven vid nya förbränningsanläggningar

Miljökraven för enskilda förbränningsanläggningar fastställs normalt vid den tillståndsprovning som sker enligt miljöskyddslagen (1969:387). Grundprincipen för miljöskyddslagens tillåtlighetsregler är att vatten- och luftföroreningar, buller och andra störningar skall förebyggas så långt det

är möjligt. Till ledning för bedömningen av vad som normalt skäligen kan fordras har naturvårdsverket utfärdat riktlinjer för olika typer av anläggningar. Dessa riktlinjer har inte karaktären av bindande normer utan är avsedda att vara till hjälp vid prövningsmyndigheternas bedömning av vad som kan anses tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt vid en anläggning av visst slag under normala förhållanden. Vid tillståndsprövningen skall sedan hänsyn tas till de speciella omständigheter som föreligger i varje enskilt fall.

När det gäller svavelföreningar finns vid sidan av miljöskyddslagen generella bestämmelser om begränsning av utsläppen i förordningen (1976:1055) om svavelhaltigt bränsle (ändrad senast 1983:627).

Frågan om riktlinjer beträffande högsta tillåtna svavelutsläpp från koleldade anläggningar har tidigare behandlats av riksdagen. I proposition 1980/81:90 om riktlinjer för energipolitiken angavs som en provisorisk riktlinje att en eldningsanläggning skulle få släppa ut högst 2 100 ton svavel per år och att kraven år 1988 skulle skärpas genom att gränsen för högsta tillåtna utsläpp sänktes till 1 600 ton svavel. Vid sin behandling av propositionen förordade riksdagen ett högsta tillåtet svavelutsläpp av 1 600 ton svavel per år. Under en övergångstid, dock längst till år 1988, skulle emellertid dispens kunna beviljas för ett utsläpp av högst 2 100 ton svavel per anläggning och år. Riksdagen framhöll vidare att det var angeläget att regeringen, om möjligt redan år 1982, återkom till riksdagen med förslag till skärpta miljökrav i samband med koleldning.

I proposition 1981/82:151 om åtgärder mot förurningen redovisades riktlinjer för sådana skärpta krav vad gäller svavelutsläpp från större koleldade anläggningar. Riktlinjerna innebar ett högsta utsläpp av 0,1 g svavel/MJ bränsle för anläggningar som släpper ut över 800 ton svavel/år. Från år 1990 skulle riktlinjerna skärpas ytterligare genom att storleksgränsen sänktes till 600 ton svavel/år. För mindre anläggningar förordades samtidigt en lättnad från svavelförordningens krav på 0,24 g svavel/MJ, vilket motsvarar 1 % svavelhalt i olja, till 0,3 g svavel/MJ som årsmedelvärde t. o. m. år 1987. Därefter skulle en återgång ske till värdet 0,24 g svavel/MJ.

Vid riksdagsbehandlingen våren 1982 (JoU 1981/82:35, rskr 321) anförde riksdagen emellertid att de riktlinjer som följdes av koncessionsnämnden för miljöskydd vid fastställande av svavelreningskrav för större anläggningar borde tillämpas även fortsättningsvis till dess att pågående utredningsarbete redovisats och remissbehandlats. Så snart som möjligt därefter borde regeringen återkomma till riksdagen med redovisning av de riktlinjer som borde tillämpas. Riksdagen uttalade därvid att ett minimi-krav från miljösynpunkt skulle vara att reduktionen av utsläppen totalt skulle bli minst lika stor som den som föreslogs i propositionen.

I den nu föreliggande propositionen redovisas för riksdagens information de riktlinjer som enligt jordbruksministerns mening bör tillämpas vad

gäller högsta tillåtna svavelutsläpp från nya förbränningsanläggningar. En grundläggande utgångspunkt är därvid att de svenska utsläppskraven inte kan ses isolerade utan måste bedömas i ett internationellt perspektiv.

Som riktlinje för svavelutsläpp från förbränningsanläggningar skall gälla ett intervall på 0,05—0,10 g svavel/MJ bränsle för större förbränningsanläggningar med ett totalt årligt svavelutsläpp överstigande 400 ton. För mindre anläggningar bör som riktlinje gälla ett intervall på 0,10—0,17 g svavel/MJ. De angivna utsläppsnivåerna skall uppfattas som riktlinjer för tillämpningen av miljöskyddslagen. Det innebär att goda möjligheter finns att vid tillämpningen ta hänsyn till de omständigheter som föreligger i de enskilda fallen. Olika tekniska lösningar kan härvid provas och kraven successivt skärpas i takt med den tekniska utvecklingen.

De redovisade riktlinjerna avses tillämpas för nya förbränningsanläggningar. Jordbruksministern bedömer det emellertid som nödvändigt med skärpta krav också vid ombyggnad av befintliga förbränningsanläggningar. De redovisade riktlinjerna bör därför i princip tillämpas också vid ombyggnad om den återstående användningstiden är minst 7—8 år. Vid kortare användningstid kan inte lika långtgående krav upprätthållas.

I propositionen konstateras att även kväveoxidutsläppen från förbränning bidrar till försurningen. Risk finns att en övergång från oljeeldning till koleldning kan leda till ökade kväveoxidutsläpp. Ny teknik kommer emellertid successivt fram som gör det möjligt att på nya anläggningar minska dessa utsläpp. En av regeringen tillsatt aktionsgrupp mot försurning studerar f. n. vilka möjligheter som finns att minska kväveoxidutsläppen från bl. a. förbränningsanläggningar och avser att ta fram underlag för riktlinjer.

Kolanvändningen medför miljöproblem också på annat sätt än genom utsläpp av försurande ämnen. Vid förbränningen sker utsläpp till luften också av bl. a. stoft och tungmetaller, främst kvicksilver. Vidare förekommer störningar genom damning, buller och vattenförorening från anläggningarna samt miljöproblem i samband med transporter, lagring och avfallsdeponering. Bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas i dessa avseenden bör på vanligt sätt ske vid tillståndsprövningen enligt miljöskyddslagen, framhåller jordbruksministern. Det ankommer på naturvårdsverket att utarbeta de riktlinjer för tillståndsprövningen som kan visa sig erforderliga.

Jordbruksministern konstaterar beträffande avfallsproblemen, att mycket återstår att göra innan vi kan vara säkra på att stora avfallsmängder kan deponeras på ett acceptabelt sätt. Avfallet innehåller bl. a. tungmetaller som kan förorsaka miljöproblem och även hälsorisker genom exempelvis grundvattenförorening. Det ankommer på naturvårdsverket att utarbeta riktlinjer också för deponering av avfall.

I propositionen framhålls att andra bränslen än kol, i första hand torv, i många fall kommer att användas vid nya eller ombyggda förbrännings-

anläggningar. Enligt jordbruksministern är det angeläget från miljösynpunkt att en användning av andra bränslen inte ger upphov till större miljöproblem än vad som skulle bli följden vid kolanvändning. Därför bör i princip lika stränga miljökrav gälla oavsett bränsle.

I tre motioner yrkas att miljökraven vid koleldning skärps i olika avseenden. Enligt motionerna har miljöriskerna vid eldning med kol visat sig vara så stora att en lägre utbyggnadstakt än den regeringen föreslår är motiverad. Skilda energipolitiska alternativ redovisas av de olika partierna.

I centerns partimotion 2810 av Karin Söder m. fl. framhålls att något energipolitiskt skäl att introducera ytterligare kol i det svenska energisystemet inte längre föreligger. Förbränning av kol innebär i stort sett en lika allvarlig om inte allvarligare påverkan på miljön än förbränning av olja. Även om svavelutsläppen kan begränsas genom avancerad rökgasrening kvarstår betydande utsläpp av kväveoxider, koldioxid och tungmetaller där kvicksilver är det värsta giftet. På sikt måste därför målsättningen vara att helt komma ifrån kolanvändningen. En övergång till koleldning kan enligt motionen på ett avgörande sätt förvärra en redan svår försurnings-situation. De i propositionen redovisade riktlinjerna för utsläpp av svavel är inte tillräckliga, anför motionärerna. Det bör vara ett absolut krav att alla koleldningsanläggningar — såväl befintliga som nytillkommande — skall förses med rökgasavsvavling och utnyttja den bästa möjliga teknik. Befintliga anläggningar bör kunna få dispens under högst fem år för att installera nödvändiga reningsanläggningar alternativt övergå till annat bränsle. För samtliga anläggningar bör vidare maximalt tillåtas en utsläppsnorm på 0,05 g svavel/MJ. Denna utsläppsnorm för svavel vid förbränning av kol bör lagfästas (yrkande 3).

Enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion 2811 av Lars Werner m. fl. medför kolanvändningen miljöeffekter som gör en storskalig användning oacceptabel och även en begränsad användning tveksam. För även om en del problem som t. ex. svavel- och kväveoxidutsläpp kan lösas genom stränga krav på förbränningsanläggningarna kvarstår andra, framför allt frågan om tungmetallerna. Sammantaget medför detta att kolet aldrig kan få bli annat än en marginell komponent i den svenska energiförsörjningen, anför motionärerna. De senaste årens stora fyndigheter av naturgas som upptäckts runtom Sverige borde göra det naturligt att visa denna energikälla åtminstone lika stort intresse som nu kommer kolet till del.

Enligt motionen är de gränsvärden för svavelutsläppen från nya anläggningar som anges i propositionen desamma som vpk tidigare förordat, när det gäller större anläggningar. Det finns emellertid ingen anledning att tillåta större utsläpp vid mindre anläggningar. Det lägre gränsvärdet, 0,10 g svavel/MJ, bör därför gälla för alla koleldade anläggningar. Det totala utsläppet från varje enskild anläggning bör också begränsas och sättas till

högst 400 ton svaveldioxid/år (yrkande 5). Redan nu bör det kunna sättas gränsvärden också för kväveutsläppen. För anläggningar större än 400 MW bör sättas ett gränsvärde på 0,10 g kväveoxid/MJ. För anläggningar mindre än 400 MW gäller tills vidare naturvårdsverkets krav på 0,28 g/MJ (yrkande 6). I motionen uttalas även kritik mot regeringens behandling av problemet med utsläppen av tungmetaller vilket enligt motionärerna fortfarande är olöst. För att nedbringa utsläppen av tungmetaller bör textilfilter installeras vid varje koleldad anläggning. En bestämmelse om att kol med en kvicksilverhalt överstigande 0,3 mg/kg inte får importeras bör också införas (yrkande 7). Tungmetaller finns också i det avfall som produceras vid kolförbränning. Här finns även en mängd andra föroreningar som gör att riskerna med stora avfallsdeponeringar är avsevärda. Enligt motionen bör upplagen förläggas till utströmningsområden för grundvatten och lakvattnet renas tillfredsställande innan det släpps ut. Om inte sådana åtgärder vidtas bör inte tillstånd för deponering lämnas (yrkande 8).

I moderata samlingspartiets kommittémotion 2813 hävdar Rolf Dahlberg m. fl. att frågan om ökad förbränning av kol i första hand måste ses i perspektivet av vår tids största miljöproblem — luftföroreningarna. Motionärerna anser att försurningssituationen väsentligt har förändrats under det senaste året. Flera forskningsrapporter har påvisat att inte endast svaveldioxid utan även andra ämnen, främst kväveoxider, spelar en väsentlig roll för de skogsskador som uppstått.

Det har enligt motionen tidigare varit en naturlig önskan att nedbringa svavelutsläppen genom att minska oljeförbränningen i äldre anläggningar och att ersätta dessa med kolförbränning i nya anläggningar med skärpta krav beträffande svavelemissioner. Emellertid kan kolförbränning normalt förväntas leda till högre utsläpp av kväveoxider räknat per energienhet. Därför måste nu åtgärder vidtas som minskar såväl svavel- som kväveutsläppen. Riktvärdet för svavelutsläpp bör tills vidare sättas till 0,05 g svavel/MJ. Inriktningen bör vara att samma regler skulle gälla för alla nya anläggningar för kolförbränning (yrkande 1). Vidare kan nya vetenskapliga resultat och utveckling av ny reningsteknik motivera att miljöreglerna även för existerande anläggningar ändras. Det är särskilt väsentligt att hänsyn tas till behovet av minskade utsläpp av kväveoxider. Regeringen bör återkomma med förslag till åtgärder för att minska utsläppen från befintliga olje- och kolförbränningsanläggningar (yrkande 2). Enligt motionen är det realistiskt att räkna endast med en mindre ökning av kolförbrukningen när de nya riktlinjerna trätt i kraft. Secure-anläggningar bör från miljösynpunkt kunna vara attraktiva alternativ för värmeproduktion i större skala.

Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att bedömningen av vilka miljökrav som nu skall ställas upp för kolanvändningen måste ske

mot bakgrund av den allt allvarligare försurningssituationen. Denna uppfattning synes även motionärerna dela. Utskottet finner att de avvägningar av miljökraven vid koleldning som redovisas i propositionen är väl motiverade. Utskottet instämmer således i jordbruksministerns bedömning att den begränsade kolanvändning om högst 3—4 miljoner ton per år fram till år 1990, som redovisas i propositionen, kan accepteras från miljösynpunkt under förutsättning att den sker i anläggningar med effektiva miljöskyddsanordningar. Vad gäller svavelutsläppen bör användningen av bästa tillgängliga reningsteknik göra det möjligt för oss att kraftigt minska de totala utsläppsmängderna.

Anledning föreligger enligt utskottets mening icke att, som föreslås i motionerna, uppställa så stränga miljökrav för kolhanteringen, i form av svavelutsläppsbegränsningar och i andra avseenden, att en fortsatt försiktig introduktion av kol för att möjliggöra en ersättning av oljan som energikälla avbryts.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att riksdagen på socialdemokratiskt initiativ såväl våren 1981 som våren 1982 fattade beslut som syftade till en skärpning av de utsläppskrav beträffande svavelutsläpp vid koleldade anläggningar som redovisats av borgerliga regeringar. Som framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen innebar de miljökrav som mittenregeringen avsåg tillämpa enligt proposition 1981/82:151 betydligt högre svavelutsläpp än vad den socialdemokratiska regeringen anger i nu föreliggande proposition. Riksdagen uttalade därvid att det då pågående utredningsarbetet borde redovisas och remissbehandlas innan nya riktlinjer för svavelreningskraven lades fast (JoU 1981/82:35).

Genom det utredningsarbete som genomförts inom KHM-projektet med åtföljande remissutlåtanden har regeringen nu en stabil grund att bygga på då den redovisat sina mycket långt gående krav på miljöskyddande åtgärder i samband med koleldning. Som framhålls i propositionen bör användning av bästa tillgängliga teknik utnyttjas. Vid större koleldade förbränningsanläggningar bör en begränsning av utsläppen till 0,05 g svavel/MJ bränsle eftersträvas som årsmedelvärde. Den individuella tillståndsprövningen måste självfallet ske med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet och under hänsynstagande till hur snabbt den nya tekniken kan utvecklas och utprovas i kontinuerlig drift. Med hänsyn härtill och till att kraven successivt kan skärpas instämmer utskottet i jordbruksministerns uttalande att det kan vara lämpligt att utforma riktlinjen för svavelutsläpp från större förbränningsanläggningar som ett intervall med gränserna 0,05—0,10 g svavel/MJ bränsle.

Utskottet avvisar mot bakgrund av det anförda yrkandet i motion 2810 (c) om en lagfästning av en utsläppsbegränsning om 0,05 g svavel/MJ bränsle. Enligt utskottets mening är det angeläget att den koncessionsbeviljande myndigheten icke låses genom onyanserade lagstadganden utan ges möjlighet att i varje enskilt fall göra en helhetsbedömning och utifrån

denna fastställa miljökraven. Ett bifall till motionen skulle vidare innebära att rökgasavsvavling skulle krävas även vid mindre anläggningar. Detta skulle få till följd att några sådana icke skulle komma till stånd, av ekonomiska skäl. Motionen avstyrks således såvitt nu är i fråga (yrkande 3).

Med motsvarande motivering avstyrks även motion 2813 yrkande 1 (m). I detta sammanhang vill utskottet erinra om att även om moderaterna våren 1982 förenade sig med socialdemokraterna om ett uppskov med fastläggande av de riktlinjer som anmälts i proposition 1981/82:151, var motiven helt olika för de två partierna. Moderata samlingspartiet anförde som ett huvudmotiv att kolintroduktionsprogrammet inte skulle försenas. De riktlinjer som riksdagen uttalat sig för våren 1981 borde därför gälla även i fortsättningen.

Utskottet är heller icke berett tillstyrka de förslag som framförs i motion 2811 (vpk) om svavelutsläppen. Visserligen biträder motionärerna regeringens riktlinjer om en högsta utsläppsgräns om 0,10 g svavel/MJ. I motionen föreslås emellertid att detta krav bör gälla även smärre koleldade anläggningar och att förbud borde utfärdas mot anläggningar som släpper ut mer än 400 ton svaveldioxid per år. Vad utskottet i det föregående anförts som skäl mot de utsläpkskrav för mindre anläggningar som framförts i centerns och moderata samlingspartiets motioner gäller delvis även beträffande vpk-motionen. Ett bifall till motionens yrkande om maximering av de totala utsläppen från varje enskild anläggning skulle vidare innebära att man i storstäderna troligen skulle tvingas uppföra flera olika koleldade anläggningar. En sådan generell maximering skulle icke vara ägnad att minska miljöstörningen. Motionen avstyrks således såvitt nu är i fråga (yrkande 5).

Förslaget i motion 2811 (vpk) om att minska kväveutsläppen genom att redan nu sätta gränsvärden för dessa är enligt utskottets mening icke realistiskt. Som framhålls i propositionen kommer ny teknik för att minska kväveutsläppen successivt fram, som gör det möjligt att på nya anläggningar minska dessa utsläpp. En lösning f. n. av gränsvärden skulle i ett sådant läge t. o. m. kunna fördröja införandet av en förbättrad kväveavskiljningsteknik. De krav som föreslås i motionen beträffande mindre anläggningar torde f. ö. enligt vad utskottet erfarit inte vara tillräckligt långtgående: Just vid de eldningstyper som f. n. rekommenderas för mindre anläggningar, nämligen virvelbädd- och rosteldning, anses goda möjligheter föreligga att reducera kväveutsläppen ner till 0,15–0,20 gram kväveoxider per MJ bränsle. Motionen avstyrks såvitt nu är i fråga (yrkande 6).

Enligt motionen bör riksdagen vidare hos regeringen hemställa om förslag för att minska utsläppen av tungmetaller. Utskottet instämmer med motionärerna i att åtgärder så långt möjligt bör vidtas för att minska tungmetallutsläppen. Framför allt är det kvicksilverutsläppen som kan inge oro. Som framhålls i motionen kan installering av textfilter anbefalas för att reducera utsläppen. I vissa fall bedöms dock sådana filter mindre

lämpliga, enligt vad utskottet erfarit. Icke heller torde det vara lämpligt att föregripa tillståndsprövningen enligt miljöskyddslagen genom av riksdagen fastlagda detaljbestämmelser. Utskottet ansluter sig till jordbruksministerns uttalande att det ankommer på naturvårdsverket att utarbeta de riktlinjer som kan visa sig erforderliga. Motionen avstyrks således såvitt nu är i fråga (yrkande 7).

Även när det gäller avfallsdeponering bör det ankomma på naturvårdsverket att utarbeta riktlinjer. Utskottet avstyrker därför yrkandet i motionen om att riksdagen bör begära förslag från regeringen i detta hänseende (yrkande 8).

I motion 2813 (m) anförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att minska utsläppen från befintliga olje- och kolförbränningsanläggningar. Utskottet delar i och för sig motionärernas uppfattning att nya vetenskapliga resultat och utveckling av ny reningsteknik kan motivera att miljöreglerna även för existerande anläggningar ändras. Som jordbruksministern framhåller är det också nödvändigt med skärpta krav vid ombyggnad av befintliga förbränningsanläggningar. De redovisade riktlinjerna bör därför i princip tillämpas också vid ombyggnad om den återstående användningstiden är minst 7—8 år. Att därutöver begära något ytterligare förslag från regeringen i detta avseende är enligt utskottets mening inte påkallat. Motionen avstyrks således såvitt nu är i fråga (yrkande 2).

Ett förslag om att uppmuntra företagen att självmant söka minska utsläppen av föroreningar, utöver de krav som ställs i miljökoncessionen, framläggs i motion 2812 av Ivar Virgin och Anita Bråkenhielm (båda m). Enligt motionen bör investeringar i ny reningsteknik stimuleras genom att man inför restitution av erlagda energiskatter som är proportionell mot miljöförbättringar.

Utskottet vill med anledning av motionen framhålla att likartade förslag prövats i utredningssammanhang men att det genomgående visat sig svårt att prissätta den minskning av miljöstörningar som uppnås genom en specificerad reningsåtgärd. Sålunda konstaterade miljökostnadsutredningen i sitt betänkande Miljökostnader (SOU 1978:43) att det oftast endast i begränsad omfattning går att dels objektivt fastställa en aktivitets fysiska miljöpåverkan, dels objektivt värdera denna påverkan. Därmed blir de subjektiva inslagen i båda kartläggningsstegen betydande. Utskottet finner det mot bakgrund härav olämpligt att lägga beräkningar av detta slag till grund för ett skatterestitutionsystem. Motionen avstyrks på den grunden.

Samlad bedömning av kolanvändningens miljökonsekvenser

Som framhålls i propositionen avser provningen enligt fastbränslelagen att säkerställa de energipolitiska målen medan erforderliga miljökrav

kommer att ställas genom prövning enligt miljöskyddslagen. Jordbruksministern avser att föreslå regeringen att naturvårdsverket får i uppdrag att fortlöpande redovisa uppgifter bl. a. om utsläpp i vårt land av försurande ämnen. Han förordar även att den prövning, som regeringen enligt 136 a § byggnadslagen förutses underkasta anläggning för eldning med fossilt bränsle med tillförd effekt överstigande 500 MW, fortsättningsvis skall vidtas beträffande alla sådana anläggningar över 200 MW.

Genom prövningen enligt 136 a § byggnadslagen av större förbränningsanläggningar kan bl. a. bedömas om den föreslagna lokaliseringen står i överensstämmelse med gällande riktlinjer i den fysiska riksplaneringen. Därigenom kan enligt jordbruksministern också beaktas om det energislag som valts ger minsta möjliga föroreningsutsläpp och inverkan på miljön etc.

I motion 2811 (vpk) yrkas att riksdagen beslutar att nya koleldade anläggningar inte får uppföras i regioner som är särskilt drabbade av försurning (yrkande 3).

Utskottet finner för sin del tillfredsställande att regeringen genom de åtgärder som anmälts i propositionen i fortsättningen regelmässigt kommer att pröva även medelstora koleldade anläggningar. Tillsammans med bl. a. de uppgifter som inkommer från naturvårdsverket om försurande utsläpp kommer regeringen därigenom att få underlag för att kunna vidta erforderliga åtgärder med hänsyn till försurningssituationen och andra miljöfaktorer i samband med tillståndsbeslut. Någon åtgärd av det slag som föreslås i motionen påkallas därför icke. Motionen avstyrks såvitt nu är i fråga (yrkande 3).

Utskottet ansluter sig även i övrigt till vad jordbruksministern anfört i propositionen. Riksdagen bör således lämna denna utan erinran.

Övriga frågor

I motion 2813 (m) yrkas att riksdagen avger ett tillkännagivande till regeringen om bilavgaser. Motionärerna framhåller att två tredjedelar av kväveoxidutsläppen kommer från bilismen. De påpekar nödvändigheten av att luftföroreningarna från denna källa minskar genom ny renings- eller förbränningsteknik. Sverige bör vara berett att ansluta sig till de skärpta krav på avgasrening som EG överväger införa.

Utskottet får erinra om att bilavgaskommitténs betänkande *Bilar och renare luft* (SOU 1983:27–28) är föremål för överväganden inom regeringskansliet. Utskottet får även anledning att med anledning av motioner väckta i januari 1984 närmare behandla bilavgasproblemet under kommande höstsession. Motionen avstyrks i avvaktan på den behandlingen såvitt nu är i fråga (yrkande 6).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *reningskraven för svavelutsläpp*
att riksdagen med avslag på
a) motion 1983/84:2810 yrkande 3,
b) motion 1983/84:2811 yrkande 5,
c) motion 1983/84:2813 yrkande 1
lämnar utan erinran vad som anförts i proposition 1983/84:158
i denna del,
2. beträffande *åtgärder för att minska kväveutsläppen*
att riksdagen med avslag på motion 1983/84:2811 yrkande 6
lämnar utan erinran vad som anförts i proposition 1983/84:158
i denna del,
3. beträffande *utsläpp av tungmetaller*
att riksdagen med avslag på motion 1983/84:2811 yrkande 7
lämnar utan erinran vad som anförts i proposition 1983/84:158
i denna del,
4. beträffande *avfallsdeponering*
att riksdagen med avslag på motion 1983/84:2811 yrkande 8
lämnar utan erinran vad som anförts i proposition 1983/84:158
i denna del,
5. beträffande *utsläpp från befintliga anläggningar*
att riksdagen med avslag på motion 1983/84:2813 yrkande 2
lämnar utan erinran vad som anförts i proposition 1983/84:158
i denna del,
6. beträffande *miljövårdsstimulanser*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2812,
7. beträffande *försurningsdrabbade regioner*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2811 yrkande 3,
8. att riksdagen lämnar utan erinran vad som i övrigt anförts i
proposition 1983/84:158 bilaga 2,
9. beträffande *bilavgaser*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2813 yrkande 6.

Stockholm den 8 maj 1984

På jordbruksutskottets vägnar

HÅKAN STRÖMBERG

Närvarande: Håkan Strömberg (s), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Bengt Kronblad (s), Lennart Brunander (c) och Wivi-Anne Radesjö (s).

Reservationer

1. Reningskraven för svavelutsläpp (mom. 1 a)

Kerstin Andersson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet delar" och på s. 9 slutar med "fråga (yrkande 5)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del framhålla att samhällets åtgärder bör inriktas på att stödja introduktion och användning av inhemsk energi, ny energiteknik, sparande etc. för att minska användningen av importerade och miljöstörande energislag som kol och olja. Förbränning av fossila bränslen som kol och olja innebär en mycket kraftig påverkan på miljön genom bl. a. kväveoxid- och svaveldioxidutsläppen. Förbränningen av fossila bränslen innebär vidare att koldioxidhalten i luften ökar, vilket på någon sikt kan bli ett av de allra största miljöproblemen. Kolförbränning innebär även utsläpp av luftföroreningar som tungmetaller och ofullständigt förbrända s. k. polyaromatiska kolväten. Användning av kol ger också upphov till stora avfallsproblem.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att det f. n. inte finns någon känd förbränningsteknik som effektivt bemästrar problemen med kväveoxidutsläppen. Det enda säkra sättet att minska utsläppen är att undvika att förbränna kol. Problemen med utsläpp av kväveoxider är således ett ytterligare skäl att minska användningen av kol.

Mittenregeringen föreslog redan 1982 kraftigt skärpta miljökrav, när det gällde utsläppen av svavel från koleldade anläggningar. Detta förslag röstades gemensamt ned av socialdemokrater och moderater. Riktlinjerna enligt den nu föreliggande propositionen är enligt utskottets mening inte tillräckliga. Utskottet anser att någon kolförbränning utan rökgasavsvavling inte bör komma i fråga vare sig i befintliga eller nytillkommande anläggningar. Det bör således vara ett absolut krav att varje koleldad anläggning skall förses med rökgasavsvavling och utnyttja bästa möjliga teknik. Befintliga anläggningar bör kunna få dispens under högst fem år för att installera nödvändiga reningsanläggningar, alternativt övergå till annat bränsle.

För samtliga anläggningar bör vidare maximalt tillåtas en utsläppsnorm på 0,05 g svavel/MJ. Denna utsläppsnorm för svavel vid förbränning av kol bör lagfästas.

En lagstiftning med ovan angiven innebörd är väsentlig om trovärdighet skall kunna skapas för vårt internationella arbete i syfte att få andra länder att minska sina utsläpp av föroreningar.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 2810 såvitt nu är i fråga (yrkande 3) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Även motion 2811 (vpk) är därigenom enligt utskottets mening i berörd del

tillgodosedd i väsentlig utsträckning. Däremot är utskottet icke berett tillstyrka motion 2813 (m) vari Secure-anläggningar anvisas som alternativ för värmeproduktion. Att införa kärnvärmeteknik skulle, förutom att det strider mot resultatet av 1980 års folkomröstning, innebära risk för en svåröverskådlig miljöförstöring som skulle kunna drabba kommande generationer.

dels att utskottets hemställan under 1 a bort ha följande lydelse:

1. *beträffande reningskraven för svavelutsläpp*

- a) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:2810 yrkande 3,

2. Reningskraven för svavelutsläpp (mom. 1 b)

John Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet delar" och på s. 9 slutar med "fråga (yrkande 5)" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner för sin del icke att projektet Kol-Hälsa-Miljö (KHM) givit ett tillfredsställande underlag för en bedömning av miljökraven för koleldade förbränningsanläggningar. Det är inte tillräckligt att KHM konstaterat att det i dag finns kommersiella metoder för att avskilja resp. reducera stoft, svavel- och kväveoxider i rökgaser vid koleldade anläggningar. Det måste fastställas bestämda krav för reningsanordningar och gränsvärden. Detta gäller inte minst de anläggningar som redan är i drift. Det är gott och väl att miljökraven för nya anläggningar skärps i propositionen, men det bör också med det snaraste anges en tidpunkt för när äldre anläggningar skall ha genomfört samma åtgärder.

När det gäller svavelutsläppen kan utskottet godta de gränsvärden för nya anläggningar som anges i propositionen, när det gäller större anläggningar. Det finns emellertid ingen anledning att tillåta större utsläpp vid mindre anläggningar. Det lägre gränsvärdet, 0,10 g svavel/MJ, bör därför gälla för alla koleldade anläggningar. Det totala utsläppet från varje enskild anläggning bör också begränsas och sättas till högst 400 ton svavel-dioxid/år.

Utskottet ansluter sig således till den mening som framförts i motion 2811 såvitt nu är i fråga (yrkande 5). Riksdagen bör hemställa hos regeringen om förslag för att minska svavelutsläppen i enlighet med vad utskottet anfört.

Utskottets ställningstagande innebär att även syftet med motion 2810 (c) i berörd del blir tillgodosett till väsentlig del. Motionen bör således icke föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd. Däremot avstyrker utskottet motion 2813 (m) i hithörande del. Motionärerna anser att Secure-anläggningar bör vara alternativ för värmeproduktion. En sådan lösning

av energiproblemet är enligt utskottets mening förbundet med stora risker för miljön. Den skulle även strida mot resultatet av 1980 års folkomröstning.

dels att utskottets hemställan under 1 b bort ha följande lydelse:

1. beträffande *reningskraven för svavelutsläpp*

b) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av proposition 1983/84:158 bilaga 2 och motion 1983/84:2811 yrkande 5,

3. Reningskraven för svavelutsläpp (mom. 1 c)

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon och Jens Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet delar" och på s. 9 slutar med "fråga (yrkande 5)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att bedömningen av vilka miljökrav som nu skall ställas upp för kolanvändningen måste ske mot bakgrund av den allt allvarligare försurningssituationen. Denna situation har emellertid väsentligt förändrats under det senaste året. Flera forskningsrapporter har påvisat att inte endast svaveldioxid utan även andra ämnen, främst kväveoxider, spelar en väsentlig roll för de skogsskador som uppstått.

Det har tidigare varit en naturlig önskan att nedbringa svavelutsläppen genom att minska oljeförbränningen i äldre anläggningar och att ersätta dessa med kolförbränning i nya anläggningar med skärpta krav från svavelemissionssynpunkt. Emellertid kan kolförbränning normalt förväntas leda till högre utsläpp av kväveoxider räknat per energienhet. Därför måste nu åtgärder vidtas som minskar såväl svavel- som kväveutsläppen.

Miljökraven för kolanvändning måste skärpas. Regeringen har föreslagit att som riktlinje för svavelutsläpp från nytillkommande större anläggningar, dvs. anläggningar med ett årligt utsläpp över 400 ton svavel, skall gälla ett intervall på 0,05—0,10 g svavel/MJ. Enligt utskottets mening leder det bara till tvetydigheter att fastställa ett intervall som riktvärde. Riktvärdet bör t. v. sättas till 0,05 g svavel/MJ. Tillgänglig teknik visar att det kan bli möjligt att nå ännu lägre värden. Som tidigare framhållits bör kraven skärpas även när det gäller kväveutsläppen. Vid koncessionsnämndens behandling bör denna ta hänsyn till de problem av temporär karaktär som kan uppstå vid intrimning av nya anläggningar. Regeringen har föreslagit en högre nivå för mindre förbränningsanläggningar. Utskottet kan inte heller på denna punkt biträda regeringens förslag. Inriktningen bör vara att samma regler skall gälla alla nya anläggningar för kolförbränning.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 2813 såvitt nu är i fråga (yrkande 1) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därigenom kommer även syftet med motionerna 2810 (c) och 2811 (vpk) i nu berörd del att tillgodoses i väsentlig grad.

dels utskottets hemställan under 1 c bort ha följande lydelse:

1. beträffande *reningskraven för svavelutsläpp*
c) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av proposition 1983/84:158 bilaga 2 och motion 1983/84:2813 yrkande 1,

4. Åtgärder för att minska kväveutsläppen (mom. 2)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Förslaget i" och slutar med "fråga (yrkande 6)" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder förslaget i motion 2811 (vpk) om att det redan nu bör kunna sättas gränsvärden för kväveutsläppen. Som motionärerna anger bör gränsvärdet för större anläggningar än 400 MW sättas till 0,10 g kväveoxid/MJ. Även för mindre anläggningar bör kväveutsläppen kunna reduceras väsentligt. Enligt vad utskottet erfarit torde ett gränsvärde på 0,15—0,2 g/MJ vara möjligt att kräva när det gäller kväveutsläppen vid mindre anläggningar. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen såvitt nu är i fråga (yrkande 6) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *åtgärder för att minska kväveutsläppen*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av proposition 1983/84:158 i denna del och av motion 1983/84:2811 yrkande 6,

5. Utsläpp av tungmetaller (mom. 3)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Enligt motionen" och på s. 10 slutar med "fråga (yrkande 7)" bort ha följande lydelse:

Enligt motion 2811 bör riksdagen hemställa om förslag från regeringen för att minska utsläppen av tungmetaller. Utskottet instämmer med motionärerna om att detta problem som fortfarande är olöst har behandlats otillfredsställande både i KHM och i propositionen. Utskottet ser med oro att halten av tungmetaller i miljön, i födan och hos människorna i Sverige

ökar. Kraven på minskade utsläpp måste därför skärpas. Som påpekas i motionen kan utsläppen av tungmetaller nedbringas genom att textilfilter installeras vid varje koleldad anläggning. En bestämmelse om att kol med en kvicksilverhalt överstigande 0,3 mg/kg inte får importeras bör också införas. Riksdagen bör hos regeringen hemställa om förslag i denna riktning. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen såvitt nu är i fråga (yrkande 7) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *utsläpp av tungmetaller*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:2811 yrkande 7,

6. Avfallsdeponering (mom. 4)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Även när" och slutar med "hänseende (yrkande 8)" bort ha följande lydelse:

Tungmetaller finns också i det avfall som produceras vid kolförbränning. Här finns också en mängd andra föroreningar som gör att riskerna med stora avfallsdeponeringar är avsevärda. Utskottet ansluter sig till den uppfattning som redovisas i motion 2811 (vpk), att frågan om avfallshandlingen avfärdas lättsinnigt i propositionen, liksom f. ö. KHM gjort i sin rapport. Där förordas blott att upplag "tillsvidare förläggs nära havet eller andra större recipienter som kan tåla belastningen".

Utskottet ansluter sig till vad SMHI anfört beträffande avfallsdeponering. Upplagen bör således förläggas till utströmningsområden för grundvatten, och lakvattnet renas tillfredsställande innan det släpps ut. Om inte sådana åtgärder vidtas bör inte tillstånd för deponering lämnas. Riksdagen bör begära att regeringen lägger fram förslag i denna riktning.

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *avfallsdeponering*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:2811 yrkande 8,

7. Utsläpp från befintliga anläggningar

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon och Jens Eriksson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "I motion" och slutar med "fråga (yrkande 2)" bort ha följande lydelse:

I motion 2813 anføres att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att minska utsläppen från befintliga olje- och kolförbränningsanläggningar. Utskottet delar motionärernas uppfattning att nya vetenskapliga resultat och utveckling av ny reningsteknik kan motivera att miljöreglerna ändras för existerande anläggningar. Det är väsentligt att ny reningsteknik utnyttjas där det kan ske till rimliga kostnader. Regeringen bör därför återkomma med förslag till åtgärder för att minska utsläppen från befintliga olje- och kolförbränningsanläggningar. Vad utskottet sålunda anför med anledning av motionen såvitt nu är i fråga (yrkande 2) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *utsläpp från befintliga anläggningar*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför med anledning av motion 1983/84:2813 yrkande 2,

8. Miljövårdsstimulanser

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon och Jens Eriksson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "den grunden" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas bedömning att den ökade kunskapen om luftföroreningarnas allvarliga miljökonsekvenser aktualiserar frågan hur kraven på befintliga fossilbränsleanläggningar skall skärpas. Kan ny reningsteknik användas till rimliga kostnader bör investeringar i sådan stimuleras. Ett sätt att åstadkomma detta och även åstadkomma längre gående reningsåtgärder än vad som förutsätts i givna koncessioner är att införa en restitution på erlagda energiskatter, som är proportionell mot miljöförbättringen. Den anläggning som uppnår lägre utsläppsnivåer än de i koncessionskraven fastställda skall kunna erhålla sådan restitution i förhållande till den uppnådda förbättringen. Enligt utskottets mening bör riksdagen begära hos regeringen att regeringen lägger fram förslag till miljövårdsstimulanser i enlighet härmed. Vad utskottet sålunda anför med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *miljövårdsstimulanser*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför med anledning av motion 1983/84:2812,

9. Försurningsdrabbade regioner

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "fråga (yrkande 3)" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner — — — (lika med utskottet) — — — koleldade anläggningar. Till sammans med bl. a. de uppgifter som inkommer från naturvårdsverket om försurande utsläpp ger detta t. v. en godtagbar överblick och kontroll av kolintroduktionen. Kontrollsystemet bör framför allt användas för att förhindra att nya koleldade anläggningar uppförs i de delar av landet som är särskilt hårt drabbade av försurningen. Utskottet instämmer således med motionärerna, att nya koleldade anläggningar inte bör få uppföras i regioner som är särskilt drabbade av försurning. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen såvitt nu är i fråga (yrkande 3) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *försurningsdrabbade regioner*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:2811 yrkande 3,

10. Bilavgaser

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon och Jens Eriksson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet får" och slutar med "fråga (yrkande 6)" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker motionsyrkandet. Som motionärerna påpekar kan en positiv inställning till bilismen mycket väl förenas med en insikt om nödvändigheten av att luftföroreningarna från bilavgaserna minskar genom ny renings- eller förbränningsteknik. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *bilavgaser*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:2813 yrkande 6.

Särskilt yttrande

Reningskraven för svavelutsläpp (mom. 1)

Börje Stensson (fp) anför:

I det oljeersättningsprogram som föreslogs riksdagen av den dåvarande trepartiregeringen i energipropositionen (1980/81:90) ingick en begränsad introduktion av kol. Motiven för detta var att kolet är en kommersiellt tillgänglig energikälla som är ekonomiskt fördelaktig i många tillämpningar, framför allt i större pannor inom fjärrvärmesektorn och inom industrin. För att det skall vara möjligt att påtagligt minska oljeanvändningen inom dessa sektorer fordras en introduktion av kol.

Jag konstaterar att införandet av skärpta miljökrav för kolanvändning har försenats i två år genom att proposition 1981/82:151 från dåvarande regeringen avlogs av riksdagens socialdemokrater och moderater. Detta har inneburit en allvarlig försening av införande av hårdare reningskrav. Det är ändå tillfredsställande att förslag som uppfyller våra krav nu presenteras.

Med skärpta miljökrav blir det möjligt att använda kol på ett sådant sätt att den totala miljöpåverkan blir mindre än vid oljeanvändning. Mot den bakgrunden anser jag att det även ur miljösynpunkt är motiverat med en begränsad kolintroduktion.

Riksdagen ställde sig vid behandlingen av den ovan nämnda propositionen bakom oljeersättningsprogrammet. Regeringen föreslår nu riksdagen att sätta ett något lägre mål för användningsnivån av kol 1990. Man gör det mot bakgrund av en bedömning av de faktiska planer som f. n. finns i kommunerna samt att oljeersättningsprogrammet i vissa avseenden gått något bättre än vad som tidigare förutsatts. Jag gör i likhet med vad som görs i propositionen den bedömningen att den föreslagna användningsnivån 1990 är en rimlig anpassning till den rådande verkligheten.

Jag vill dock kraftigt understryka att det som hela tiden avsetts är en mycket begränsad kolanvändning. Kol skall användas för att ersätta olja och med sådana miljökrav att påverkan på miljön blir väsentligt mindre med de nya anläggningarna än vad förhållandet var före introduktionen.

Jag noterar med tillfredsställelse att socialdemokraterna nu i stort sett övergivit de planer på en massiv kolintroduktion som lanserades bl. a. i den s. k. krisgruppens rapport. Socialdemokraterna har nu också accepterat att den framtida användningen av kol i landet kommer att vara så låg att någon centralhamn för kolimport inte behövs.

Jag kan därmed instämma i utskottets och jordbruksministerns bedömning att den begränsade kolanvändning som redovisas i propositionen kan accepteras från miljösynpunkt under förutsättning att den sker i anläggningar med effektiva miljöskyddsanordningar.

Jag instämmer också i utskottets bedömning att vad gäller svavelutsläppen bör användningen av bästa tillgängliga reningsteknik göra det möjligt

för oss att minska de totala utsläppsmängderna.

De bestämmelser som föreslås är i ett internationellt perspektiv ytterst restriktiva. Jag anser att detta är nödvändigt, både för att direkt få ned effekterna på miljön här hemma och för att med kraft kunna påverka politiker i andra länder.

En förutsättning för framgång i internationella förhandlingar är att vi själva föregår med gott exempel. Försurningen har de senaste åren på ett ytterst påtagligt sätt drabbat även länderna i Mellaneuropa. Därmed har också viljan att vidta åtgärder ökat. Men det hindrar inte att ett fortsatt aktivt internationellt opinionsarbete är nödvändigt. Våra möjligheter att övertyga andra länder om behovet av en effektiv rökgasavsvavling ökar om vi själva är beredda att ta på oss kostnaderna för sådana åtgärder.

Jag vill avslutningsvis understryka att försurningen av miljön är en av vår tids största miljöfrågor.

